

Z domoviny. Dvě duetta pro housle a piano složil Bedřich Smetana. Faksimile

Úvodem

Autograf partitury duet *Z domoviny* Bedřicha Smetany představuje mimořádně cennou položku rukopisné sbírky Hudebního oddělení Národní knihovny České republiky.¹ Jde o jediný dochovaný notový autograf definitivní podoby této skladby. Přestože se rukopis nezachoval v úplnosti a chybí středová folia,² poskytuje jedinečný a bezprostřední vhled do Smetanova tvůrčího procesu a umožňuje sledování charakteristických rysů skladatelova rukopisu.

Dueta *Z domoviny* jsou právem známá a oblíbená v Česku i ve světě. Dle slov hudebního kritika a zakladatele oddělení Ladislava Vycpálka „oplývají tyto dvě neveliké skladby takovou vroucností citu a chovají v sobě tolik zpěvné krásy a rytmického půvabu, že se čestně a svěbytně vždy uplatní v rozlehlé světové literatuře houslí a klavíru.“³ Spatřoval v nich „čistě intimní doslov velkého vlasteneckého vyznání“,⁴ obsaženého v orchestrálním cyklu *Má vlast*.

Smetana věnoval svá dueta princovi Alexandru Thurn-Taxisovi, výbornému houslistovi a pozdějšímu kulturnímu mecenáši a cestovateli. Kompozičně vytríbené dílo, snad i s ohledem na adresáta, vykazuje mimořádnou vyváženost mezi technickou náročností a hudební sdělností, díky níž může plně uspokojit jak profesionální interprety, tak zkušené amatéry.

Pohled do autorova rukopisu, jenž přináší svědectví posledních úprav, prozradí, jakými prostředky účinek díla vystupňoval. Poté, co po období peripetií s německým nakladatelem Hugem Pohlem svěřil vydání duet pražskému nakladateli Františku Augustinu Urbánkovi, rozhodl se ještě provést v notovém textu některé úpravy. Tyto „na poslední chvíli“ provedené zásahy svědčí o pozoruhodné invenci, s níž skladatel zejména několika drobnými změnami – podtrhujícími charakter vybraných míst, ať zpěvných, či tanečních – dosáhl mimořádného účinku pro celkové vyznění díla.

Bedřich Smetana v roce 1880, kdy komponoval dueta Z domoviny.

Fotografie Tietz-Gallat, Praha. | Bedřich Smetana in 1880, when he composed the duets From the Homeland. Photograph by Tietz-Gallat, Prague. NM-MBS, S 217/1750.



From the Homeland. Two Duets for Violin and Piano Composed by Bedřich Smetana. Facsimile

Introduction

The autograph score of Bedřich Smetana's duets *From the Homeland* represents an especially valuable item in the manuscript collection of the Music Department at the National Library of the Czech Republic.¹ It is the only surviving autograph of the definitive form of this composition. Although the manuscript has not been preserved in its entirety (the middle folios are missing),² it provides a unique and direct insight into Smetana's creative process and allows the tracking of the characteristic features of the composer's handwriting.

The duets *From the Homeland* are justly famous and popular in the Czech Republic and around the world. In the words of the music critic and department's founder Ladislav Vycpálek, "these two not very long pieces abound with such fervor of feeling

and possess so much singing beauty and rhythmic grace that they will always find an honest and unique place in the vast world literature for violin and piano".³ He saw them as "a purely intimate echo of the great patriotic confession",⁴ contained in the orchestral cycle *My Country*.

Smetana dedicated his duets to Prince Alexander Thurn-Taxis, an accomplished violinist and later a cultural patron and traveller. Musically sophisticated, perhaps even with regard to the addressee, the work shows an extraordinary balance between technical difficulty and musical expression, thanks to which it can fully satisfy both professional performers and experienced amateurs.

A glance at the composer's manuscript, which bears witness to the final modifications, reveals how the composer enhanced the effect of the work. After a period of struggle with the German publisher Hugo Pohle, he entrusted the publication of the duets to the Prague publisher František Augustin Urbánek and decided to make some more changes to the score. These "last-minute" changes testify to the remarkable inventiveness with which the composer, through a few minor modifications – emphasising the character of selected passages, whether melodic or dance-like – achieved an extraordinary effect on the overall tone of the work.